

ความต้องการ ศักยภาพและรูปแบบการจัดการศึกษา
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์)
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ใจกว้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรวง พฤतिकุล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ ประจำปี 2550

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2551

ชื่องานวิจัย ความต้องการ ศักยภาพและรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
(สารสนเทศศาสตร์) สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนา ใจกว้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรวง พฤติกุล

พ. ศ. 2551

ทุนวิจัย งบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชประจำปี2550

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์) ศักยภาพของสาขาวิชาและมหาวิทยาลัยในการจัดการศึกษาและรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสำรวจ เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และที่เกี่ยวข้อง บรรณารักษ์ นักวิจัยพาสารสนเทศในหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 54 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิชาวต่างประเทศ จำนวน 7 คนและชาวไทยจำนวน 11 คน คัดเลือกโดยการเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.2) อายุ 36-40 ปี (ร้อยละ 24.1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ (ร้อยละ 64.8) รับราชการหรือเป็นพนักงาน มหาวิทยาลัย (ร้อยละ 90.7) ตำแหน่งอาจารย์ (ร้อยละ 48.1) ประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 6-10 ปี (ร้อยละ 24.0) มีรายได้ ระหว่าง 25,000 - 30,000 บาท (ร้อยละ 31.5) รับผิดชอบงานสอน วิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 49.4)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจศึกษาต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์) ด้วยระบบการศึกษาทางไกลของ มสธ. (ร้อยละ 61.1) โดยมีแหล่งทุนจากต้นสังกัด (ร้อยละ 46.3) เหตุผลที่ต้องการศึกษาต่อ คือ เพิ่มวุฒิการศึกษาและเพิ่มความรู้และประสบการณ์ในการทำงานในจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 22.8) กลุ่มเนื้อหาวิชาสารสนเทศศาสตร์ที่ผู้สนใจศึกษา หรือทำวิทยานิพนธ์ในจำนวนเท่ากัน คือ การจัดการสารสนเทศในภาพรวมหรือเน้นเฉพาะกิจกรรม และกลุ่มการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการสารสนเทศ (ร้อยละ 25.0)

การจัดการศึกษาของ มสธ. ที่ผู้สนใจศึกษาต่อจำนวนสูงสุดต้องการ คือการจัดการศึกษาตามระบบการศึกษาทางไกลของ มสธ. โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกร่วมผลิตสื่อการสอน เป็นอาจารย์สอน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 36.0) มีความร่วมมือ/เครือข่ายกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เปิดสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกล โดยนักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนบางวิชาของมหาวิทยาลัยในเครือข่ายแล้วโอนหน่วยกิตมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของ มสธ.หรือมีการจัดการเรียนการสอนโดยเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เป็นเครือข่ายมาร่วมสอนวิชาตามที่กำหนดในหลักสูตรของ มสธ. (ร้อยละ 33.3)

ด้านศักยภาพของสาขาวิชาและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชพบว่า มีความพร้อมในการจัดการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พศ.2548 โดยเฉพาะด้านอาจารย์ประจำหลักสูตรมีจำนวนเกินเกณฑ์ที่กำหนด และมีความพร้อมด้านทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนทั้งในด้านฐานข้อมูล วารสาร ความร่วมมือและเครือข่ายการบริการห้องสมุดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ด้านรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์) ที่นำเสนอประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการในรูปแบบความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ โดยเน้นมหาวิทยาลัยในประเทศที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ และต่างประเทศเน้นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ระบบทางไกลในระดับดุษฎีบัณฑิต โดยมีความร่วมมือในด้าน การผลิตสื่อการศึกษา การใช้สื่อการศึกษาที่มหาวิทยาลัยต่างประเทศผลิต การลงทะเบียนข้ามสถาบันและเทียบโอนหน่วยกิต การสอนหรือร่วมสอนข้ามสถาบัน การเชิญอาจารย์ต่างสถาบันเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์พิเศษ และให้มีการพัฒนาบุคลากร โดยการศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนอาจารย์ การวิจัย และการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน (2) ระบบทางไกล ครอบคลุมสื่อการศึกษา การเรียนการสอน ผู้สอน และการจัดประสบการณ์วิชาชีพ และ (3) เนื้อหาของหลักสูตร เน้นการจัดการสารสนเทศ โดยภาพรวมและเฉพาะกิจกรรมหรือเฉพาะงาน และการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการสารสนเทศ

Research title	Needs, Potentials and Models of Doctoral Degree Program in Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University (STOU)
Researchers	Associate Professor Dr. Chutima Sacchanand Assitant Professor Kanchana Gaikwang Associate Professor Dr. Somsuang Prudtikul
Year	2008
Fund	Sukhothai Thammathirat Open University

Abstract

This research aims to study the needs for studying a doctoral degree program in information science; the potentials of the School of Liberal Arts and STOU in offering the program; and models for the management of the program.

This was a survey research. Research instruments included a questionnaire, survey forms and group interview forms. The sample population consisted of 54 faculty/librarians and information professionals from government and private sector libraries and information institutions, selected using random sampling; 5 key persons from library and information schools in Australia and New Zealand that offer doctoral degree programs in information studies/ management by distance education; and 11 Thai key persons in the profession who are involved with the doctoral program as members of the curriculum development committee or possible co-program managers, who were selected using purposive sampling. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and content analysis.

Research findings showed that the majority of respondents were female (72.2%), between 36-40 years old (24.1%) with library or library and information science degree backgrounds at the master's level (64.8%), government or university employees (90.7%) employed at academic positions (48.1%), with 6-10 years of experience (24.0%), earning 25,000 – 30,000 baht/month as salary (31.5%) and taught library/library and information science or related subjects (49.4%).

The majority of respondents were interested in studying a doctoral degree in information science by distance education offered by STOU (61.1%). Equal numbers (22.8%) said that their major objective was to gain a higher degree, to gain knowledge or to gain work experience. Most (46.3%) said they would be supported by their affiliated institution. Many were interested in

studying or doing a thesis on information management as an overview or in specific topic areas (25.0%) and an equal number were interested in studying the application of information and communication technology to information management (25.0%).

The management aspects of the doctoral degree program by STOU that the majority of the respondents desired were to use the STOU distance teaching system, which involves inviting outside resource persons for course material production, thesis advisers, and for the doctoral dissertation committee (36.0%), followed by using a cooperative network with foreign universities that offer doctoral programs in information science/studies/management via distance education (33.3%).

The School of Liberal Arts and STOU have the potential to offer a doctoral degree program in information science in accordance with the 2005 standards of the Ministry of Education, especially the criteria of full time teaching staff, of which there is a higher number than required; and STOU has educational resources, databases and journals, cooperation projects and networks for providing library and information services to students both in the greater Bangkok metropolis and in the provinces.

The proposed model for the management of STOU's information science doctoral program was suggested as follows: (1) building a cooperative network with other Thai universities that offer graduate programs in information science and foreign universities that offer doctoral programs in library and information science via distance education, through course material production, using course materials of foreign universities, course enrollment and credit transfers with other network universities, inviting professors from other institutions to be guest lecturers and resource persons, and staff development through study visits, staff exchanges, joint research and conference/seminars; (2) the distance education system should include course materials, teaching, faculty and professional experience; and (3) the curriculum should focus on an overview of information management or studies in specific topic areas, and the application of information and communication technology to information management.